

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 22. marraskuuta 2019
(OR. en)

14251/19

SOC 751
GENDER 52

ILMOITUS

Lähetäjä:	Puheenjohtajavaltio
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	Tulevaisuuden tasa-arvopolitiikka ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen EU:ssa Periaatekeskustelu

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena puheenjohtajavaltion laatima valmisteluasiakirja työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostossa (TSTK) 10. joulukuuta 2019 käytävän keskustelun pohjaksi.

Tulevaisuuden tasa-arvopolitiikka ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen Euroopan unionissa

1. Tausta ja haasteet

EU:ssa on tapahtunut merkittävää edistymistä sukupuolten tasa-arvossa, mistä esimerkkinä ovat sukupuolten tasapuolisempi edustus päätöksenteossa, työ- ja yksityiselämän tasapainottamista koskevan direktiivin hyväksyminen ja sukupuolinäkökulman parempi valtavirtaistaminen EU:n ulkoisessa toiminnassa. Tästä huolimatta Euroopan tasa-arvoinstituutin (EIGE) laatiman Peking +25 -raportin¹ mukaan EU:ssa on edelleen joitakin vanhoja sukupuolten tasa-arvoon liittyviä haasteita, kuten sukupuolten väliset erot työllisyydessä, palkoissa, eläkkeissä ja köyhyydessä sekä sukupuoleen perustuva väkivalta. Uusia haasteita aiheutuu esimerkiksi digitalisaatiosta, muuttoliikkeestä ja ilmastonmuutoksesta. Euroopan tasa-arvoinstituutin vuoden 2019 indeksi osoittaa, että lukemalla 67,4 EU on vielä kaukana sukupuolten tasa-arvosta.

Peking +25 -raportissa todetaan sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta, että sukupuolinäkökulman integrointi EU:n politiikan eri osa-alueille on hajanaista ja siitä puuttuu jatkuvuus. Valtavirtaistamisen välineitä, kuten sukupuolivaikutusten arviointeja, käytetään EU:n päätöksenteossa vain harvoin.

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen talous- ja finanssipolitiikoissa on pysähtynyt, koska niissä ei ole asetettu sukupuolikohtaisia tavoitteita ja täytäntöönpano on ollut puutteellista. Joillakin EU-rahastoilla on sukupuolikohtaisia tavoitteita ja/tai valtavirtaistamistavoitteita, mutta ne eivät useinkaan kykene toteuttamaan niitä käytännössä täytäntöönpanotoimien avulla. Tämä koskee esimerkiksi Euroopan rakenne- ja investointirahastoja. Sukupuolten tasa-arvoa on yritetty integroida eurooppalaisen ohjauksen täytäntöönpanoon esimerkiksi yhteisten työllisyysraporttien avulla ja hyödyntämällä sukupuolen mukaan eriteltyjä tietoja. Makrotalouteen liittyvien näkökohtien ja tasa-arvokysymysten välinen sidos on kuitenkin heikko, eikä politiikkasuositusten tasa-arvoaikutuksia yleensä arvioida. Sukupuolten tasa-arvoa koskevien menojen seuraamisen vaikeus tekee sukupuolitietoisesta budjetoinnista kehittämistä EU:ssa vaikeaa.

¹ YK:n Pekingin toimintaohjelman täytäntöönpanon tarkastelu 25 vuotta sen hyväksymisen jälkeen.

Naisten ja miesten välinen taso-arvo on yksi Euroopan unionin perusarvoista ja perusperiaatteista, kuten Euroopan unionista tehdyssä sopimuksessa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa todetaan. Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa (SEUT) velvoitetaan unioni poistamaan eriarvoisuutta naisten ja miesten välillä sekä edistämään tasa-arvoa kaikessa toiminnassaan.

EU on sukupuolten tasa-arvon toteuttamiseksi poliittisesti sitoutunut kaksitahoiseen lähestymistapaan, johon kuuluvat sekä sukupuolinäkökulman integrointi kaikkiin politiikkoihin että sukupuolten tasa-arvoa edistävät ja syrjintää torjuvat erityistoimenpiteet. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen on keskeinen muutosstrategia, jolla tuetaan sukupuolten tasa-arvon toteutumista. Esimerkkejä sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta EU:n politiikassa ovat EU:n toimintasuunnitelma (GAP II) sukupuolten tasa-arvon edistämisestä EU:n ulkosuhteissa 2016–2020 ja vahva sukupuolinäkökulma EU:n tutkimus- ja innovaatiopolitiikassa.

Tutkimuksissa on määritetty keskeisiä tekijöitä sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen onnistumiselle. Ensinnäkin tarvitaan vahvaa poliittista sitoutumista sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen. Lisäksi valtavirtaistamiselle on ehdottomasti varmistettava riittävät institutionaaliset rakenteet ja menettelyt ja sen tosiasiallista täytäntöönpanoa eri politiikkalohkoilla on vahvistettava muun muassa tietoon perustuvalla seurannalla ja arvioinnilla sekä käyttämällä olemassa olevia välineitä, kuten sukupuolivaikutusten arviointeja.

2. Tasa-arvon ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen edistäminen EU:ssa – jatkotoimet

Puheenjohtajavaltio Suomi järjestää periaatekeskustelun EU:n tasa-arvopolitiikkojen prioriteeteista ja suunnista, kuten sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta, TSTK-neuvoston istunnossa 10. joulukuuta. Tavoitteena on selvittää tapoja vahvistaa poliittista sitoutumista ja kartoittaa erityistoimenpiteitä, joilla voidaan torjua sukupuolten eriarvoisuutta ja varmistaa sukupuolten tasa-arvon todellinen edistyminen.

Suomi järjesti Helsingissä 30. syyskuuta ja 1. lokakuuta 2019 korkean tason konferenssin "Europe for gender equality? Taking stock – Taking action", jossa keskityttiin EU:n tulevaan tasa-arvopolitiikkaan ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen talous- ja finanssipolitiikassa. Osallistajat korostivat, että EU:ssa tarvitaan vahvaa tasa-arvostrategiaa. Sukupuolivaikutusten arviointeja ja sukupuolitietoista budjetointia pidettiin tärkeinä välineinä, joiden avulla voidaan integroida sukupuolten tasa-arvo taloudelliseen päätöksentekoon ja ottaa sukupuolikysymykset aidosti huomioon talouspoliittisessa ohjelmassa. Korostettiin, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ja kestävän kehityksen tavoitteiden täytäntöönpano sekä tasa-arvoindikaattoreiden käyttö eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä tarjoavat uusia mahdollisuuksia sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamiseen. Tasa-arvo- ja budjettialojen välistä yhteistyötä pidettiin olennaisen tärkeänä sukupuolitietoisen budjetoinnin kehittämisessä.

Uuden komission toimikauden alkaminen ja puheenjohtajaksi valitun Ursula von der Leyenin antamat vahvat tasa-arvositoumukset sekä tasa-arvostrategia tarjoavat hyvän perustan tasa-arvopolitiikan ja sukupuolinäkökohtien valtavirtaistamisen vahvistamiselle EU:ssa. Valittu puheenjohtaja on myös ilmoittanut aikovansa tarkistaa eurooppalaisen ohjausjakson painotusta siten, että siinä otetaan huomioon YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, joihin kuuluu sukupuolten tasa-arvoa koskeva kestävän kehityksen tavoite 5.

Ministereitä pyydetään edellä olevan pohjalta vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitkä olisivat EU:n tasa-arvopolitiikan temaattiset painopisteet seuraavien viiden vuoden aikana?
2. Mitä toimia EU:n olisi toteutettava sukupuolten eriarvoisuuden torjumiseksi ja sukupuolten tasa-arvopolitiikan vahvistamiseksi seuraavien viiden vuoden aikana?
3. Miten voidaan varmistaa, että sukupuolten tasa-arvo integroidaan paremmin EU:n keskeisiin tuleviin strategioihin ja politiikkaprosesseihin, myös talous- ja finanssipolitiikkaan? Mitkä ovat tämän toteuttamiseksi tarvittavat rakenteet, keinot ja yhteistyömuodot, myös neuvostossa?